

Universiteit
Leiden
The Netherlands

De actio negatoria : een studie naar de rechtsvorderlijke zijde van het eigendomsrecht

Es, P.C. van

Citation

Es, P. C. van. (2005, October 5). *De actio negatoria : een studie naar de rechtsvorderlijke zijde van het eigendomsrecht. Meijers-reeks*. Wolf Legal Publishers, Nijmegen. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/4301>

Version: Corrected Publisher's Version

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4301>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

I | DE *ACTIO NEGATORIA* IN HET
ROMEINSE RECHT

1 | Inleidende opmerkingen

'Het' Romeinse recht

Een probleem dat zich bij de bespreking van een leerstuk naar Romeins recht altijd voordoet, is dat 'het' Romeinse recht als zodanig nooit heeft bestaan. Onder Romeins recht kan men het recht verstaan dat in de Romeinse staat heeft gegolden vanaf de stichting van de stad Rome (volgens de legende in 753 voor Chr.) tot het einde van de regeerperiode van keizer Justinianus (565 na Chr.).¹ Het spreekt vanzelf dat het recht zich in deze langdurige periode geleidelijk heeft ontwikkeld. In het onderstaande zal de aandacht voornamelijk gericht worden op het recht zoals dat is neergelegd in het onder Justinianus samengestelde *Corpus iuris civilis*. De reden hiervoor is dat dit het Romeinse recht is dat zo'n belangrijke invloed heeft gehad op de ontwikkeling van de Europese rechtswetenschap. Het is in dit verband echter van groot belang om vast te stellen dat het belangrijkste onderdeel van het *Corpus iuris civilis*, de Digesten, in wezen een reconstructie is van het recht dat veel eerder, in de zogeheten klassieke periode² gold. De Digesten zijn namelijk samengesteld uit geschriften van juristen uit de klassieke periode, zoals Sabinus, Pomponius, Gaius, Papinianus, Paulus en Ulpianus. Sommige teksten hebben echter bij de samenstelling van de Digesten hun oorspronkelijke betekenis verloren doordat zij door de samenstellers uit hun verband zijn gerukt of doordat opzettelijk wijzigingen ('interpolaties') zijn aangebracht. Het klassieke recht dat zijn weg vond in Justinianus' Digesten, vormt dus het uitgangspunt van het Romeinsrechtelijke deel van deze studie. Dit recht zal niet tegen de achtergrond van het Justiniaanse procesrecht worden besproken maar, net als in de Digesten gebeurt, tegen de achtergrond van het klassieke procesrecht. Waar dit in verband met een goed begrip van de *actio negatoria* van belang is, zal ook aandacht besteed worden aan bepaalde ontwikkelingen binnen het Romeinse recht.

---

1 Zie Feenstra (1994), nr. 1, p. 1.

2 De klassieke periode loopt van het begin van onze jaartelling tot halverwege de derde eeuw na Chr.

De samenhang tussen Romeins procesrecht en materieel recht

Alvorens inhoudelijk kan worden ingegaan op het onderwerp van deze studie, is het noodzakelijk om kort aandacht te besteden aan het procesrecht zoals dat in de klassieke tijd gold. Het procesrecht en het materiële recht waren in het klassieke Romeinse recht namelijk zeer nauw met elkaar verbonden.³ Wanneer zich een concreet conflict voordeed, behandelden de juristen dit niet aan de hand van de vraag welke materiële rechten in het geding waren, maar aan de hand van de vraag welke procesrechtelijke middelen (*actio, exceptio, interdictum*) de partijen konden inzetten. Om de in de Digesten opgenomen teksten van de klassieke schrijvers te kunnen begrijpen, is enige kennis van het in hun tijd gangbare procesrecht daarom vereist.

---

3 Zie Kaser/Hackl ZP, p. 11-12.